

EMBASSY OF FINLAND
BUCHAREST

RAPORT

”Evaluarea transparenței procesului bugetar și utilizării mijloacelor publice destinate infrastructurii rutiere prin monitorizare și investigații jurnalistice”

Recomandări pentru

AUTORITĂȚILE PUBLICE LOCALE

raionul Rezina

Chișinău, 2017

AUTOR

RAPCEA VITALIE

COORDONAT

VEACESLAV NEGRUȚA

Document elaborat în cadrul proiectului ”Evaluarea transparenței procesului bugetar și utilizării mijloacelor publice destinate infrastructurii rutiere prin monitorizare și investigații jurnalistice”, realizat de Asociația Presei Independente (API) cu suportul Ambasadei Finlandei la București.

Cuprins

Scopul proiectului:.....	3
Contextul desfășurării proiectului.....	3
Modul în care au afectat noile prevederi legale asupra infrastructurii gestionate și mijloacelor transferate de la bugetul de stat către APL din raionul Rezina.....	4
Monitorizarea transparenței procesului bugetar și utilizării mijloacelor publice destinate infrastructurii rutiere gestionate de APL I și II din raionul Rezina.....	7
Abstractul articolelor publicate în ziarul "Cuvântul"	7
Principalele probleme identificate.....	12
Recomandări către autoritățile locale de nivelul I și II din Raionul Rezina.....	14
Studiu de caz.....	15

Scopul proiectului:

Proiectul *"Evaluarea transparenței procesului bugetar și utilizării mijloacelor publice destinate infrastructurii rutiere prin monitorizare și investigații jurnalistice"*, implementat cu susținerea Ambasadei Finlandei la București, are drept scop monitorizarea inclusiv prin intermediul investigațiilor jurnalistice, a utilizării mijloacelor publice destinate finanțării drumurilor publice locale, străzilor și a drumurilor comunale din localitățile Republicii Moldova.

Contextul desfășurării proiectului

În ședința plenară din data de 10.03.2017 Parlamentul Republicii Moldova a adoptat, în lectură finală, legea nr. 507 din 22.12.2016, pentru modificarea și completarea legii Fondului Rutier și a Legii privind finanțele publice locale. Prin aceste modificări se schimbă, radical, modul de finanțare a drumurilor publice realizându-se obiectivele stabilite în Strategia Națională de Dezvoltare Moldova 2020, aprobată prin Legea nr. 166 din 11.07.2012, Strategia națională de descentralizare, adoptată prin Legea nr. 68 din 05.04.2012 și în Strategia de transport și logistică pe anii 2013-2022, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 827 din 28.10.2013, în partea ce ține de implementarea reformei sistemului de întreținere a drumurilor locale. Astfel, întreaga rețea de drumuri naționale și locale a fost uniformizată și exprimată în kilometri echivalenți de rețea. În aceste circumstanțe finanțarea unui kilometru echivalent de drum se va calcula raportând mărimea fondului rutier pentru anul respectiv la aproximativ 10458 km echivalenți de rețea.

Astfel, finanțarea celor aproximativ 3000 km de drumuri locale, gestionate de APL II, va fi efectuată pe aceleași criterii ca și finanțare celor aproximativ 6000 km de drumuri naționale și regionale administrate de APC. În aceste circumstanțe consiliile raionale sunt autoritățile responsabile care urmează să planifice utilizarea resurselor pentru întreținerea drumurilor pe care le gestionează, dar și să raporteze public asupra modului în care au fost gestionate aceste resurse. Provocarea constă în utilizarea cât mai eficientă a resurselor alocate din fondul rutier.

La fel, este important de a menționa că prin modificările operate a fost stabilită regula conform căreia mijloacele financiare acumulate la contul Trezoreriei Ministerului Finanțelor urmează să fie transferate lunar pe contul organului de administrare a drumurilor publice naționale și locale, ceea ce va duce la o finanțare ritmică din fondul rutier. Astfel, se vor exclude situațiile când este periclitată:

a) corectitudinea îndeplinirii prevederilor contractelor de antrepriză;

b) executarea în termenii stabiliți a programului de întreținere a drumurilor;

c) finanțarea externă a programului de reabilitare a drumurilor.

Lipsa unei atare prevederi a generat în 2015 și 2016:

- datorii pentru lucrările executate;

- datorii pentru avans la obiectele incluse în Programul anual privind repartizarea mijloacelor fondului rutier;

- datorii salariale și neplăți fiscale la buget acumulate de întreprinderile din domeniu;

- penalități pentru neplata în termen a obligațiilor fiscale către bugetul de stat, ceea ce duce la creșterea costurilor suportate de antreprenorii implicați în lucrări de întreținere și reabilitare drumurilor.

Prin modificările operate la Legea nr. 397 din 16.10.2003 privind finanțele publice locale sunt stabilite mecanisme echitabile și transparente de repartizare a mijloacelor financiare necesare pentru exercitarea atribuțiilor prevăzute în Legea Nr. 436 din 28.12.2006 privind administrația publică locală în vederea reparației și întreținerii drumurilor comunale și a străzilor, gestionate de APL I. Și pentru APL I principalele provocări țin de planificarea eficientă a utilizării acestor resurse, asigurarea unei calități înalte a lucrărilor executate, dar și responsabilizarea APL I prin raportarea publică asupra modului de utilizare a celor 50% din taxele pentru folosirea drumurilor acumulate la nivel național.

În acest context, se impune evaluarea transparenței procesului bugetar și a utilizării mijloacelor publice destinate infrastructurii rutiere prin monitorizare și investigații jurnalistice, iar proiectul vine să valorifice investigațiile realizate pentru formularea unor recomandări pentru APC, APL II și APL I.

Infrastructura rutieră gestionată și mijloacele transferate de la bugetul de stat către APL din raionul Rezina.

În conformitate cu HG nr. 1468 din 30.12.2016, Privind aprobarea listei drumurilor publice Naționale și Locale din Republica Moldova, Consiliul Raional Rezina gestionează următoarele drumuri locale:

Indice Drum	Denumire Drum
L206	Șoldănești – Păpăuți – Țareuca
L206.2	Drumul de acces spre s. Păpăuți
L206.3	Drumul de acces spre s. Lipceni

L207	Drumul de acces spre s. Tarasova
L208	Drumul de ocolire a or. Rezina
L209	Țareuca – Țahnăuți
L210	R 20 – Cinișeuți – Echimăuți
L211	R20 – Cinișeuți – Buciușca
L211.1	Drumul de acces spre s. Gordinești
L212	Drumul de acces spre s. Pereni
L213	Drumul de acces spre s. Gordinești
L214	R 20 – drumul de acces spre s. Cogîlniceni
L215	R 20 – drumul de acces spre s. Cuizăuca
L216	R 20 – drumul de acces spre s. Otac
L217	R 20 – Bușăuca – Ghiduleni
L217.1	Drumul de acces spre s. Roșcanii de Sus
L218	G43 – Mincenii de Jos – Mincenii de Sus
L219	Drumul de acces spre s. Slobozia-Horodiște
L220	Drumul de acces spre s. Horodiște
L221	Drumul de acces spre s. Țipova
L222	G43 – drumul de acces spre s. Nistreni

Astfel, pentru cei aproximativ 88.6 km fizici de drum gestionați, ceea ce conform metodologiei elaborate de MTID reprezintă aproximativ 71.7 kilometri echivalenți din totalul de 10906 km echivalenți pe republică, Consiliului Raional Rezina i-au fost calculate pentru anul 2017, transferuri cu destinație specială, pentru drumuri, în mărime de 7963,7 mii lei.

În conformitate cu modificările adoptate la Legea bugetului de stat pentru anul 2017, nr 279 din 16.12.2016, pe parcursul anului 2017, pentru APL I din raionul Rezina, au fost planificate transferuri cu destinație specială, în funcție de populația prezentă în localitate, după cum urmează:

Localitatea	Populația (locuitori)	Ponderea populației (%)	Calculul transferurilor cu destinație specială la
--------------------	------------------------------	--------------------------------	--

			bugetele locale de nivel I conform ponderii populației, mii lei
Bușăuca	1,046	0.031047199	119.8
Cinișeuți	2,712	0.080497135	310.6
Cogîlniceni	540	0.016028191	61.8
Cuizăuca	1,463	0.043424524	167.6
Echimăuți	2,036	0.060432215	233.2
Ghiduleni	1,064	0.031581472	121.9
Gordinești	1,012	0.030038016	115.9
Horodiște	1,528	0.045353843	175.0
Ignăței	2,363	0.070138175	270.6
Lalova	1,438	0.042682478	164.7
Lipcenii	530	0.015731372	60.7
Mateuți	2,084	0.061856943	238.7
Meșeni	881	0.026149696	100.9
Mincenii de Jos	691	0.020510148	79.1
Otac	587	0.017423237	67.2
Păpăuți	1,423	0.042237250	163.0
Peciște	1,790	0.053130484	205.0
Pereni	594	0.017631010	68.0
Pripiceni-Răzeși	1,184	0.035143292	135.6
Rezina	14,259	0.423233278	1,633.2
Saharna Nouă	1,507	0.044730525	172.6
Sîrcova	2,129	0.063192626	243.8
Solonceni	1,668	0.049509300	191.0
Țareuca	2,880	0.085483683	329.9
Trifești	785	0.023300240	89.9

Astfel, reforma Fondului Rutier și noua metodologie de repartizare a mijloacelor destinate pentru întreținerea drumurilor au determinat transferuri către APL I din Raionul Rezina, în mărime totală de 5519,7 mii lei.

Per total, pentru drumurile gestionate de APL I și APL II din Raionul Rezina au fost au fost calculate, conform noii metodologii, transferuri cu destinație specială pentru drumuri, în mărime totală de 13,483 mil. lei.

Monitorizarea transparenței procesului bugetar și utilizării mijloacelor publice destinate infrastructurii rutiere gestionate de APL I și II din raionul Rezina.

Monitorizarea utilizării mijloacelor publice destinate infrastructurii rutiere gestionate de administrația publică locală de ambele nivele a fost realizată de către 5 coordonatori locali, reprezentanți ai publicațiilor periodice din 5 raioane diferite ale Republicii Moldova.

Număr	Raion APL II	Publicație	Coordonator
1.	Chișinău	Jurnal de Chișinău	Victoria Popa
2.	Rezina	Cuvântul	Tudor Iașcenco
3.	Soroca	Observatorul de Nord	Vadim Șterbate
4.	Cimișlia	Gazeta de Sud	Ion Ciumeică
5.	Ungheni	Unghiul	Tatiana Cuibaru

Pe parcursul a 12 luni în sub auspiciile echipei editoriale ale ziarului local "Cuvântul", s-au organizat patru mese rotunde, două consultări și două runde de dezbateri publice, fiind publicate 36 de articole și investigații jurnalistice cu scopul de a înrădăcina și impune transparența, dar și modul eficient de utilizare a banilor publici pentru întreținerea drumurilor locale comunale și a străzilor.

Abstractul articolelor publicate în ziarul "Cuvântul"

<http://www.cuvintul.md/article/Fondul-Rutier-ca-sursa-de-acoperire-a-intereselor-guvernarii/>

În 2015 raionul Rezina a primit mai puțin bani pentru drumuri decât în 2014. Deși a fost aprobat inițial în program, ulterior AAP a încetat publicarea anunțurilor de lansare a licitațiilor asta ducând la valorificarea a doar 100 de mil de lei din banii alocați. La fel, se imputează ca responsabilii de la Consiliul Raional nu s-au mobilizat suficient de rapid pentru a iniția licitațiile.

<http://www.cuvintul.md/article/Comuna-Rezina-4-milioane-pentru-reparatii-rutiere/>

Se anunță inițierea consultărilor publice referitoare la modul în care primăria Rezina urmează să distribuie banii pentru întreținerea drumurilor pentru anul 2016. Se face bilanțul realizării planului de repartizare a mijloace. Primăriei Rezina. Se evidențiază problema anulării licitațiilor de către AAP (de 7 ori) lucrările de reparație a unei străzi încep în Septembrie, ceea ce poate periclita calitatea acestora. Se invocă și probleme legate de devieri de preț față de prețul estimat, care naște, în opinia redacției ziarului "Cuvântul", probleme legate fie de profesionalismului angajaților primăriei care au estimat costul lucrărilor, fie de onestitatea antreprenorilor sau calitatea lucrărilor executate de aceștia.

<http://www.cuvintul.md/article/Oda-drumurilor-noastre-proprii/>

Se critică inechitatea repartizării mijloacelor fondului rutier, în perioada 2005 – 2009.

<http://www.cuvintul.md/article/Numai-o-transparenta-larga-a-achizitiilor-poate-asigura-utilizarea-eficienta-a-resurselor/>

Interviu cu V. Negruta pe subiectul modificărilor operate la Legea achizițiilor publice. Astfel, Legea nr 131 prevede ca achizițiile de valoare mai mare de 100 mii, fără TVA. se reglementează de Regulamentul Guvernului privind achizițiile de mică valoare, iar monitorizarea implementării se face prin intermediul oficiilor teritoriale ale Trezoreriei de stat.

<http://www.cuvintul.md/article/Un-miliard-de-lei-alocati-de-Guvern-in-prag-de-iarna-pentru-reparatia-drumurilor-in-anul-2016/>

Se vorbește despre aprobarea foarte întârziată a Programului de repartizare a mijloacelor Fondului Rutier (pentru anul 2016), HG fiind aprobată abia în 26 Octombrie 2016.

<http://www.cuvintul.md/article/Bugetul-raionului-Rezina-pentru-anul-2017-va-fi-unul-social-si-auster/>

Se vorbește despre modul în care au decurs consultările publice desfășurate la Consiliul Raional Rezina pe tema planificării bugetului pentru 2017. Articolul reprezintă o relatare de la ședința. În cadrul dezbaterilor unul dintre primari (primăria Cuizăuca) a propus ca bugetul raional pentru drumuri să fie împărțit proporțional pentru APL I în funcție de numărul de locuitori.

<http://cuvintul.md/article/Drumurile-locale-sunt-o-durere-de-cap-nationala/>

Se relatează despre votarea în primă lectură a proiectului de modificare a legii F.R. și a legii Finanțelor Publice Locale. Autorul ezită în a explica mecanismul în detaliu astfel încât cititorul să poată înțelege noul

mecanism de repartizare a mijloacelor F.R. Este citată poziția CALM pe acest subiect. Se mai menționează faptul că drumurile comunale și străzile din primăriile din Rezina nu sunt inventariate, fără a se explica cauzele acestui fenomen și fără a se menționa despre obligativitatea inventarierii drumurilor comunale și a străzilor în conformitate art. 4 al HG 1323, din 29.12.2000.

<http://cuvintul.md/article/Prioritati-desemnate-si-rezultate-inregistrate/>

Articolul face bilanțul utilizării mijloacelor Consiliului Raional Rezina pentru anul 2016. Autorul nu face o comparație a lucrărilor executate și costul acestora raportate la planificarea realizată la începutul anului, în aceste circumstanțe, cititorii nu pot aprecia judicios performanța APL II.

<http://www.cuvintul.md/article/Bate-si-ti-se-va-deschide-sau-Despre-drumul-public-local-165/>

Se analizează impactul pe care îl are infrastructura de acces de calitate proastă asupra potențialului turistic al unor zone turistice din raionul Rezina. Astfel, drumul local L165 fiind în stare nesatisfăcătoare, afectează potențialul turistic al localităților Lalova, Țipova, Nistreni. Proiectul de reabilitare a acestui drum a fost inclus în DUP 2017-2020.

<http://www.cuvintul.md/article/Drumurile-locale-intre-realizari-si-noi-planificari/>

Se vorbește despre ce presupun modificările care se voiau operate la legea F.R. și la legea Finanțelor publice locale. Autorul salută aceste modificări, calificându-le drept fiind un pas semnificativ în direcția autonomiei APL, la fel, pentru prima dată se pune accent pe eficiența utilizării acestor mijloace. Autorul face și niște calcule referitoare la sumele pe care le vor primi primarii și Consiliul Raional Rezina, în 2017 dacă va vor fi implementate modificările propuse de MTID.

<http://www.cuvintul.md/article/Carul-s-a-urnit-din-loc-Sa-fie-intr-un-ceas-bun/>

S-a trecut în revistă bilanțul unei dezbateri publice (a doua la număr) organizate de săptămânalul "Cuvântul" pe subiectul transparenței procesului bugetar și utilizării mijloacelor publice destinate infrastructurii rutiere. S-au pus în discuție și riscurile percepute de APL, printre acestea fiind enumerate: destinația specială a mijloacelor care sunt transferate la bugetele APL, dar și imposibilitatea trecerii mijloacelor neutilizate dintr-un an bugetar în altul. Cititorii săptămânalului sunt informați despre lansarea campaniei "drumurile noastre poate se vor repara vreodată" prin care cititorii sunt îndemnați să trimită, în adresa redacției, poze cu drumurile locale, comunale și străzile pe care le vor reparate. Autorul nu explică foarte bine care sunt criteriile pentru poze, cum vor fi desemnați câștigătorii și ce premiu se pune în joc.

<http://www.cuvintul.md/article/Gospodarul-bun-cumpara-vara-sanie/>

Se relatează mulțumirea primarului or. Rezina de activitatea Consiliului Raional. Se trec în revistă mijloacele financiare utilizate pentru întreținerea străzilor din oraș. Cu toate acestea autorul nu se pronunță vis-a-vis de calitatea lucrărilor efectuate și nici despre faptul dacă investițiile efectuate au fost în corespundere cu cheltuielile planificate la începutul anului.

<http://cuvintul.md/article/Contractul-de-reabilitare-a-drumului-local-L165-a-fost-semnat/>

În articol se menționează despre semnarea contractului pentru reabilitarea drumului L165 din mijloacele ADR- Centru. Despre importanța acestui drum autorul s-a referit și mai înainte.

<http://www.cuvintul.md/article/Retelele-stradale-interioare-si-bulevardul-Sciusev-doua-dureri-de-cap-ale-rezinenilor/>

Autorul se referă la problema străzii Sciusev, din intravilanul orașului Rezina. Astfel, conform deciziei consiliului orășenesc aceasta are și statut de stradă pietonală, cu toate acestea se încalcă prevederile regulamentului circulației rutiere în partea ce ține de modul de circulație pe strada pietonală.

<http://www.cuvintul.md/article/Initiative-salutabile/>

În articol se relatează despre o speță din satul Cuizăuca în care primarul a lansat o campanie "Drumuri străzi și ulicioare" prin care îndeamnă sătenii să participe la atribuirea denumirilor străzilor; cointeresarea implicării locuitorilor în lucrările de amenajare și reparație a drumurilor din perimetrul comunei; popularizarea în rândurile cetățenilor a atitudinii grijulii față de drumuri, străzi, ulicioare și alte spații comune ale satului. La fel, se menționează că pentru „coordonarea și asigurarea bunei desfășurări a lucrărilor de amenajare, modernizare și reparație a străzilor, podurilor și drumurilor comunale”, a fost constituită o comisie, în componența a 11 persoane, inclusiv primarul satului, secretara Consiliului organizatoric și cei 9 consilieri sătești. Fiecare membru al Consiliului organizatoric va fi responsabil de drumurile dintr-un anumit sector al satului.

<http://cuvintul.md/article/Resursele-alocate-de-stat-pentru-drumurile-locale-sunt-modeste-Ce-pot-si-trebuie-sa-faca-satenii/>

Săptămânalul regional Cuvântul a organizat o nouă consultare publică cu locuitorii comunei Ghiduleni, prin care au informat despre modificările operate la legea Fondului Rutier. În cadrul discuțiilor locuitorii

satului și-au manifestat intenția de a participa în finanțarea unor lucrări de întreținere a drumurilor comunale și străzilor salutând modificările operate de legislativ.

<http://www.cuvintul.md/article/Intretinerea-strazilor-si-drumurilor-comunale-sa-devina-sistematica/>

În articol se specifică mijloacele pe care APL I din raionul Rezina urmează să le primească, în calitate de transferuri cu destinație specială. Autorul continuă prin a intervieva primarii referitor la noile modificări și despre modul cum planifică să utilizeze banii, deși îi consideră puțini, toți primarii intervievați apreciază înalt faptul că de astă dată vor dispune de mijloace proprii, previzibile pentru întreținerea drumurilor din intravilanul localităților pe care le administrează.

<http://cuvintul.md/article/Cu-resursele-din-Fondul-rutier-a-fost-reparat-drumul-spre-cimitir/>

În interviul realizat cu primarul satului Horodiște, acesta menționează că Consiliului comunal Horodiște a luat decizia de a aloca mijloace financiare pentru reparația drumului de acces către cimitir, lăsând doar 10 mii lei, din cele peste 170 mii, pentru întreținerea celorlalte 24 km de drumuri comunale și străzi din localitate. Cu toate acestea, autorul nu provoacă edilul în discuții pentru a încerca să identifice cum are de gând primarul să întrețină drumurile pe timp de iarnă sau ce lucrări intenționează să facă cu cele 10 mii de lei rămase pentru cei 24 km de străzi.

<http://www.cuvintul.md/article/Campania-APL-si-drumurile-locale-actiuni-si-efecte/>

Se relatează sinteza discuțiilor care au avut loc în cadrul mesei rotunde organizate de către ziarul "Cuvântul". Printre altele se trece în revistă intervenția șefului Sectorului Rezina din cadrul întreprinderii de întreținere a drumurilor S.A. Drumuri Orhei. Acesta menționând despre necesitatea unei planificări inteligente și eficiente a alocărilor de către APL pentru a nu admite degradarea drumurilor gestionate de acestea.

<http://cuvintul.md/article/Un-lucru-bun-dar-facut-dea-oaia/>

Drumul regional G42, Rezina-Saharna-Saharna Nouă, pe o porțiune de 0.5 km este reabilitat din mijloacele Consiliului Raional Rezina. Astfel, suma de aproximativ 850 mii lei este cheltuită pentru reparația unui drum care nu este în gestiunea Consiliului Raional Rezina, mai mult decât atât este invocată problema utilizării pietrișului din cariere neautorizate și instalarea unor plăci din beton ceea ce ar presupune o încălcare a normativelor în construcții pentru reabilitarea drumurilor.

Principalele probleme identificate.

În perioada de desfășurare a proiectului au fost identificate mai multe probleme care pot afecta implementarea reformei Fondului Rutier inițiate de APC.

1. **Transparența decizională redusă.** Proiectele de repartizare a mijloacelor alocate pentru drumuri sunt foarte puțin discutate. Transparența decizională în Raionul Rezina este extrem de redusă. Deși pe site-ul Consiliului Raional Rezina sunt publicate deciziile Consiliului, nu sunt disponibile materialele care au stat la baza deciziei de repartizare a mijloacelor pentru drumuri, ceea ce face imposibilă analiza argumentelor de către publicul larg. Pe site-ul Consiliului Raional Rezina nu există informații referitoare la organizarea unor dezbateri publice largi în care s-ar pune în discuție proiectul de repartizare a banilor transferați de la bugetul de stat către Consiliu pentru drumurile gestionate.
2. **Planificare pe termen mediu.** Reforma Fondului Rutier creează premisele necesare pentru o planificare pe termen mediu (3-5ani) a întreținerii drumurilor publice administrate de APL I și APL II. Aceste planuri trebuie să fie fundamentate pe studii prealabile referitoare la trafic și sursele de generare a acestuia, dar și funcție de nevoia de acces la instituțiile de menire social-culturală din regiune. Doar o planificare multianuală va permite tranziția la o întreținere a drumurilor bazată pe eficiență și nu pe nevoile de moment. Planificarea multianuală trebuie să țină cont de Planurile Urbanistice Generale de dezvoltare a localităților din raion, dar și de necesitățile de infrastructură tehnico-edilatară precum: apeduct, canalizare, gazificare e.t.c. Astfel, se vor evita situațiile în care după repararea drumului este nevoie de intervenție pentru trasarea altor rețele, deteriorându-se carosabilul reabilitat anterior.
3. **Monitorizarea calității lucrărilor în construcții de către alte persoane decât responsabilii tehnici atestați.** Dacă este să analizăm informațiile și investigațiile jurnalistice publicate în ziarul "Cuvântul" observăm că de calitatea lucrărilor efectuate din banii Consiliului Raional Rezina este responsabil șeful Secției Gospodărie Comunală și Drumuri al Consiliului Raional Rezina, ceea ce nu este conform prevederilor art. 13, alineat (4) al Legii 721 din 1996 privind calitatea în construcții, în care se menționează expres: Verificarea calității execuției construcțiilor este obligatorie și se efectuează de către investitori prin **responsabili tehnici atestați sau agenți economici de consultanță specializați**. Este de menționat că și pentru lucrările executate din bani publici de către APL I este aceeași problemă de monitorizare a calității de către responsabili tehnici atestați. În lipsa unor astfel de responsabili tehnici contractați de beneficiar (APL I, APL II),

crește considerabil riscul executării unor lucrări de o calitate inferioare cele indicate în contract și deci se diminuează considerabil eficiența utilizării banilor publici.

4. **Utilizarea mijloacelor APL pentru drumurile pe care nu le gestionează.** Drumul regional G42, Rezina-Saharna-Saharna Nouă, pe o porțiune de 0.5 km este reabilitat din mijloacele Consiliului Raional Rezina. Astfel, suma de aproximativ 850 mii lei este cheltuită pentru reparația unui drum care nu este în gestiunea Consiliului Raional Rezina, în detrimentul altor drumuri locale gestionate de Consiliul Raional.
5. **Implicare mică a cetățenilor în procesul decizional.** Cetățenii localităților din raionul Rezina manifestă o toleranță foarte mare la deciziile nefundamentate de alocare a mijloacelor de întreținere a drumurilor, și asta pe motiv că gradul de informare a cetățenilor referitor la deciziile luate de către consiliile locale este extrem de redus. Majoritatea primăriilor din raion nu dispun de o pagină web pe care să plaseze proiectele de decizii pentru discuții publice, pentru ca după discuții să se facă o sinteză a propunerilor și recomandărilor.
6. **Carențe în elaborarea caietelor de sarcini pentru licitarea lucrărilor de reabilitare și întreținere a drumurilor.** În investigațiile jurnalistice publicate de ziarul "Cuvântul", sunt trecute în revistă cazurile în care licitațiile organizate pentru lucrările de întreținere a drumurilor locale sunt anulate în repetate rânduri, sau cazuri în care firma câștigătoare vine cu solicitarea de variații de preț și acesta ajunge să fie, într-un final, mult peste prețul estimat. În cazul în care caietul de sarcini este unul ambiguu și fără să fie implicați devizieri profesioniști, crește, exponențial, riscul de apariție a fenomenelor de corupție. În astfel de circumstanțe companii cu experiență și care se califică pentru efectuarea lucrărilor evaluează prețul estimat de beneficiar drept fiind unul incorect și nu participă la licitație, în timp ce companii ce mizează pe ulterioare aranjamente cu factorii de decizie – licitează, câștigă contracte, iar ulterior, invocând diferite pretexte, agreează, cu autoritățile, variații de preț.
7. **Lipsa unei informații veridice referitoare la lungimea rețelei de drumuri gestionate de APL I.** Deși HG nr 1323 din 29.12.2000 prevedea, la punctul 4., ca organele administrației publice locale să asigure, în termen de **6 luni**, întocmirea listelor nominale și inventarierea străzilor și drumurilor aflate în administrarea lor, această prevedere nu este realizată nici după 17 ani de la aprobarea acelei Hotărâri de Guvern. Până astăzi primăriile, inclusiv cele din Raionul Rezina, nu au făcut o inventariere a drumurilor comunale și a străzilor pe care le au în administrare.

Recomandări către autoritățile locale de nivelul I și II din Raionul Rezina.

Sinteza recomandărilor pentru APL din Raionul Rezina.

Problema	Recomandarea
P1 Transparența decizională redusă	Publicarea tuturor documentelor care urmează a fi prezentate consiliului pentru luarea deciziei.
	Discutarea publică a proiectelor de decizie, cu publicarea ulterioară a sintezei propunerilor și recomandărilor venite din partea cetățenilor.
	Publicarea deciziilor consiliilor locale însoțite de materialele prezentate în ședința consiliului.
P2 Planificare pe termen mediu	Elaborarea, pe baza unor criterii măsurabile și obiective, a planurilor multianuale de întreținere a drumurilor, discutarea publică a acestora și aprobarea planurilor prin decizia consiliului local.
P3 Monitorizarea calității lucrărilor în construcții.	Asigurarea calității executării lucrărilor trebuie să fie o prioritate pentru consiliile locale. Astfel, este absolut necesară contractarea unor responsabili tehnici atestați care vor monitoriza, pentru beneficiar, calitatea lucrărilor executate de antreprenor, iar în cazul în care antreprenorul nu execută lucrări de calitate, responsabilul tehnic va furniza beneficiarului justificările necesare pentru stoparea plăților către antreprenor.
P4 Utilizarea mijloacelor APL pentru drumuri pe care nu le gestionează	Utilizarea mijloacelor financiare ale APL pentru alte drumuri decât cele pe care le administrează sau gestionează este ilegală, ulterior investiția nu poate fi capitalizată. Revizuirea programului de repartizare a mijloacelor pentru drumuri în scopul alocării tuturor mijloacelor pentru drumurile locale gestionate de APL II
P5 Implicare mică a cetățenilor în procesul decizional	Implicarea cetățenilor în procesul decizional este direct proporțională cu efortul APL de transparentizarea a acestui proces. Condiția sine qua non este crearea unor platforme de comunicare continuă cu cetățenii din raza primăriilor din raionul Rezina. Una din soluții, cu un cost minim, ar fi crearea paginilor oficiale ale primăriei cu publicarea pe aceasta a tuturor proiectelor de decizii însoțite de toate documentele justificative care argumentează decizia care se vrea aprobată.
P6 Carențe în elaborarea caietelor de sarcini pentru licitarea lucrărilor de reabilitare și întreținerea drumurilor	Angajarea unor devizieri profesioniști pentru o estimare corectă a lucrărilor de întreținere care se vor contractate.
	Respectarea ad litteram a Legii nr 131 privind achizițiile publice.
	Acordarea unei atenții sporite în evaluarea companiilor sub aspectul capacității tehnice și a celei financiare, dar și sub aspectul experienței

	similare.
P7 Lipsa unei informații veridice referitoare la lungimea rețelei de drumuri gestionate de APL I.	Inițierea de către APL I din Raionul Rezina a unei inventarierii a rețelei administrate de drumuri comunale și străzi.

Studiu de caz

În una din investigațiile jurnalistice realizate de echipa ziarului "Cuvântul" se menționează despre modul în care Consiliul Raional Rezina a utilizat mijloacele destinate pentru drumuri în anul 2016. Deși studiul de caz derivă din observațiile făcute la nivelul APL II, recomandările sunt, în egală măsură, aplicabile și pentru APL I.

Este foarte important a se menționa că în bilanțul făcut de Consiliul Raional Rezina se prezintă doar sumele valorificate. Constatarea de bază, în acest caz, rezultă în faptul că la raportare este nevoie mereu de o bază de comparație. În cazul dat, era cazul ca la raportare să se utilizeze în calitate de bază de comparație, planificarea repartizării mijloacelor pentru drumurile publice în gestiunea APL II, aprobată la finele anului 2015, începutul anului 2016. Astfel, raportarea trebuie să se facă pentru fiecare proiect, comparându-se sumele planificate pentru fiecare proiect în parte și cele utilizate efectiv până la finele anului 2016. În același timp, raportul utilizării mijloacelor destinate pentru întreținerea drumurilor trebuie să fie aliniat și la planul multianual de întreținere și trebuie să conțină și analiza dinamicii prețurilor la servicii comparabile pentru obiecte comparabile în anul de raportare față de perioada de referință, furnizând și explicații care ar justifica variațiile. Este extrem de utilă aprobarea, la nivel local, a unui model de raportare, cu un conținut minim obligatoriu, care necesită a fi respectat la raportarea anuală a utilizării transferurilor din bugetul de stat, cu destinație specială pentru drumuri. Și probabil, cea mai importantă recomandare în acest caz este ca nu doar decizia consiliilor locale de aprobare a raportului să fie făcută public, dar și însuși conținutul raportului trebuie, în mod obligatoriu, anexat la decizie. Termenul limită de furnizare a unui astfel de raport pentru utilizarea mijloacelor alocate către APL pentru drumuri poate fi la fel ca și termenul limită de publicare a raportului Guvernului pentru modul de utilizare a mijloacelor Fondului Rutier, adică maxim până la finele trimestrului I al anului următor perioadei de raportare.